СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА РЕДА ЗА ПУБЛИКУВАНЕ И СЪХРАНЕНИЕ НА ДАННИТЕ И ПУБЛИКАЦИИТЕ В БЪЛГАРСКИЯ ПОРТАЛ ЗА ОТВОРЕНА НАУКА

№	Организация/ потребител	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	ПОК, **Aziti,** 20 декември 2024 година, 11:07 ч.	Чл. 11. (1) Публикуван в Портала ресурс не подлежи на редакция Това ми звучи абсурдно за днешния ден! Да има възможност за преглед на всички изтрити ресурси от Портала и вписвани отново с линк към новото. Да има възможност да се проследява хисторито на вписаване, триене и поправка. Някой може нещо да е цитирал, после ако се е "поправил" и е заличил следите какво?! Безследно ново вписване не трябва да се прави!	Не се приема	Проследяването на история на изтривания, статуси и други се извършва по силата на ЗЕУ и НОИСРЕАУ и не е нужно да се създава дублираща норма и в тази наредба.
2.	ПОК, **Filipman0303**, 18 декември 2024 г. 23:27 ч.	Предлагам да се включи допълнителна мярка за осигуряване на финансова подкрепа за малките изследователски институции. **Мотиви:** Осигуряването на финансова подкрепа ще улесни този процес и ще гарантира, че всички институции, независимо от техния размер, могат да се възползват от предимствата на отворената наука и да допринесат за развитието на научноизследователската общност в България.	Приема се по принцип	Програма с такава цел е в процес на изготвяне
3.	e-mail; гл. ас. Калина Георгиева, Юридическия факултет, **Софийски университет**	Във връзка с публикувания на 18.12.2024 г. на Портала за обществени консултации на Република България проект на Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в българския портал за отворена наука, в посочения за това срок, изразявам следното становище: Проектът на Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в българския портал за отворена наука (НРПСДПБПОН) следва да бъде приет на основание чл. 78, ал. 4 от Закона за насърчаване на научните изследвания и	Приема се по принцип	Проектът на наредба е подзаконов нормативен акт на ЗННИИ и използва терминологията на този закон. Би следвало да се прави конкретна преценка за всеки случай дали публикуваните

	„Св. Климент Охридски“, 17 януари 2025 г. 17:37 ч.	иновациите (ЗННИИ). С цитираната разпоредба се възлага нейното приемане на министъра на образованието и науката, и също така се определя обхвата на предложения нормативен акт относно: “редът за публикуване и съхранение на *данните и публикациите*” в Българския портал за отворена наука, по чл. 78, ал. 1 от ЗННИИ. В частта на ЗННИИ относно насърчаване на научните изследвания, били те фундаментални или приложни, и по-конкретно в уредбата на отворената наука и подобряване на достъпа до *научни публикации*, законодателят е регламентирал именно научните публикации (чл. 3, т. 11 ЗННИИ) като една от основните форми на резултати от научноизследователска дейност, за която също така следва да е изпълнено условието да е финансирана изцяло или частично с публични средства. Макар съгласно определението в чл. 5, ал. 2 от закона да е посочено че: “Отворената наука е трансфер на знания чрез осигуряване на достъп до *научноизследователски данни* и широко разпространение на резултатите от научните изследвания, за получаването на които е предоставено публично финансиране”, на практика в текста на закона, освен публикации, терминът данни (със значението вероятно на данни от научни изследвания или научноизследователски данни) се споменава единствено в чл. 78, ал. 4 и чл. 79 от ЗННИИ. На основание гореизложеното, с оглед уредбата в ЗННИИ е силно затруднено разбирането за това какви точно данни и при какви условия следва да бъдат публикувани на БПОН. На този фон, чл. 1 от проекта на Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в българския портал за отворена наука отново набляга на: “публикуване и съхранение на данни”, за които се въвеждат изисквания по чл. 3 от наредбата. В Глава втора от проекта на НРПСДПБПОН се споменава за първи път публикуването на ресурси, в което понятие, видно от текста на чл.		данни отговарят на дефиницията на пар. 1, т. 19 от ДР на ЗДОИ, в зависимост от това какво са решили да качват съответните учени. Форматът на данните в БПОН е отворен машинно четим и се съобразява с международни стандарти и протоколи, утвърдени от Инфраструктурата за отворен достъп до научни изследвания в Европа – партньорство с нестопанска цел от 50 организации, създадено през 2018 г. като юридическо лице съгласно правото на Гърция, за осигуряване на постоянна отворена научна комуникационна инфраструктура в подкрепа на европейските изследвания (http://openaire.eu). Следва да се има предвид, че наръчниците на организацията

		5 ал. 1 се включват 2 “данни и публикации от всички научни области...”. Така към изискванията за данните, като вид ресурс се включват и тези по чл. 7, ал. 1 от НРПСДПБПОН. При изграждането на структурата за публикуване на данни от всички научни области, които са резултат от научни изследвания, финансирани изцяло или частично с публични средства, обаче следва да се има предвид, вече наличната уредба относно научноизследователските данни, които са детайлно регламентирани от Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), и в частност изискванията на Директива (ЕС) 2019/1024 на Европейския парламент и на Съвета от 20 юни 2019 година относно творените данни и повторното използване на информацията от обществения сектор (OB L 172, 26.6.2019, p. 56–83). На първо място в пар. 1, т. 19 от Допълнителните разпоредби на ЗДОИ е въведена легална дефиниция за научноизследователски данни, според която това е: “информация в цифрова форма, различна от научните публикации, която е събрана или генерирана в хода на научноизследователската дейност и се използва като доказателство в процеса на научното изследване, или е общоприета в научноизследователската общност като необходима за потвърждаване на констатациите и резултатите от изследванията.” При условие, че са създадени и събрани чрез публично финансиране и са направени публично достояние от изследователите, организациите, осъществяващи научни изследвания, или организациите, финансиращи научни изследвания, научноизследователските данни, се третират като информация от обществения сектор и на това основание са в обхвата на правото на повторно използване на информация от обществения сектор (чл. 2а, а. 1 т. 1 от ЗДОИ). На следващо място, в чл. 41а2., ал. 1 и ал 2 от ЗДОИ е нормативно уредено задължението за публикуване на такъв тип данни		периодично се актуализират, което не позволява детайлизация и изчерпателно изброяване на всички изисквания към метаданните.

		от страна на организациите от обществения сектор, организациите, осъществяващи научни изследвания, и организациите, финансиращи научни изследвания, при спазване на изискванията важащи за отворените данни, а именно - публикуване в отворен машинночетим формат със свободен достъп. Този тип данни се структурират от лицата по чл. 41а2., ал. 1 от ЗДОИ и се придържат към установените стандарти и правила съгласно Наредба за стандартните условия за повторно използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат (НСУПИИОСНПОФ), приета на основание чл. 15г, ал. 3 от ЗДОИ. Публично финансираните научноизследователски данни могат да се използват повторно за търговски или нетърговски цели, когато вече са публично достъпни чрез институционално или тематично хранилище (в текста на ЗДОИ поради грешка при превода и е останало “регистър”). На основание гореизложеното, разпоредбата на чл. 7, ал. 2 от проекта на НРПСДПБПОН, според която “Ресурсите се предоставят и публикуват в стандартни файлови формати, посочени на интернет страницата на Портала”, следва да се анализира дали е в съответствие с възприетото по отношение на нормативната уредба по реда на ЗДОИ. С оглед подобряване на предложението за Наредба следва да се съобразят няколко насоки: 1. До каква степен е изяснено какви данни са в обхвата на нормативната уредба по ЗННИИ и проекта на НРПСДПБПОН; 2. Какво е отношението на тези данни с легалната дефиниция и ред за предоставяне на научноизследователските данни по реда на ЗДОИ; 3.Ако има съвпадение между данните в обхвата на ЗННИИ и проекта наНРПСДПБПОН и научноизследователските данни в обхвата на ЗДОИ, товаследва да бъде отразено в новопредложената уредба и тя да съобразява		

		вечевъзприетите норми за публикуване на отворени данни със съдържание нанаучноизследователски данни. 4.Ако има съвпадение между данните в обхвата на ЗННИИ и проекта наНРПСДПБПОН и научноизследователските данни в обхвата на ЗДОИ, щеотговори ли публикуването на данни/ресурси на Българския портал за отворенанаука на изискванията на ЗДОИ. С настоящето становище са очертани част от въпросите, които се повдигат в хипотезата на съвпадение между данните в обхвата на ЗННИИ и проекта на НРПСДПБПОН и научноизследователските данни в обхвата на ЗДОИ, поради което считам, че становището следва да бъде взето предвид. С оглед вече развитата нормативна уредба по отношение на публикуването в отворен формат на научноизследователските данни отправям следните **конкретни предложения:** В случай че считате, че данни, резултати от научноизследователска дейност, финансирана изцяло или частично с публични средства по смисъла на ЗННИИ, съвпадат с научноизследователски данни, по смисъла на ЗДОИ, то проекта на наредба да подчертае тази връзка чрез препращане към реда по ЗДОИ и НСУПИИОСНПОФ, а проектът на НРПСДПБПОН да обхваща реда за публикуване на научните публикации, като авторски произведения.		
4.	e-mail; г-жа Ана Лазарова, **Сдружение „Цифрова република“;**	**ЦИФРОВА РЕПУБЛИКА** е сдружение с обществено полезна цел, основано от професионалисти в различни области на цифровата икономика. Сдружението активно участва в законотворчески инициативи в посочената област, дава становища по транспонирането на ресорни актове на ЕС; сътрудничи си с глобални и европейски организации за насърчаване на цифровите права на гражданите и достъпа до информация и съдействa за	Не се приема	Публикуването в БПОН не ограничава учените да публикуват и в други хранилища с отворен достъп. Изискването „*Публикациите в портала трябва да са*

	17 януари 2025 г. 18:23 ч.	повишаване на информираността по въпроси от тази област. Някои от темите и дебатите, в които Сдружението се включва през последните години, са: отворен достъп до и повторно използване на резултати от научни изследвания, финансирани с обществени средства (отворени данни, отворената наука); авторскоправната реформа в цифрова среда; развитието на правото и технологиите; цифровизация на културното наследство и др. На 18.12.2024 г. на сайта на Министерство на образованието и науката бе публикуван за обществено обсъждане Проект на **Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в българския портал за отворена наука** (НРПСДПБПОН). Наредбата следва да бъде приета от министъра на образованието и науката на основание чл.78, ал.4 от Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите (ЗННИИ). Тя следва да уреди начина и реда, по който функционира Българския портал отворена наука (БПОН), и в частност, редът, по който индивидуалните учени следва да изпълнят задължението си по чл. 80, ал.2 от ЗННИИ да препубликуват своите научните публикации, резултат от изследвания, финансирани с публични средства в БПОН. В настоящия документ в срок излагаме становище по проекта за наредба: **1. Обхват на подлежащите на публикуване в БПОН ресурси** Моля да приемете, че към настоящия момент проектът за наредба не отразява напълно спецификите на законовата уредба. В частност, считаме че проектонаредбата неоснователно ограничава обхвата на публикациите, подлежащи на повторно публикуване. 1.1. **Видът на научните публикации, подлежащи на публикуване в БПОН, не следва да бъде ограничаван** Съгласно разпоредбата на, чл. 80, ал.2 от		*одобрени за публикуване в научни издания след научно рецензиране.“* е направено с цел да се гарантира качеството на публикациите в портала, както и за да отговори на изискванията за връзка с Европейския облак за отворена наука. Изискването не създава колизия със ЗННИИ.
			Не се приема	В проекта на наредбата е използван терминът „ресурси“ като обобщаващ за *„данни и публикации от всички научни области, които са резултат от научни изследвания, финансирани изцяло или частично с публични средства.“ /чл. 5, ал. 1 от проекта на наредба/* с цел законодателна икономия. На места в текста на наредбата, по отношение на които има изисквания, които се отнасят само за данни или само за

		ЗННИИ, *„Авторите на публикации, създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания, предоставят за публикуване цифрово копие на публикацията или нейна версия в хранилището по чл. 78, ал. 2.“* Единственият критерий за публикациите, които индивидуалните учени са длъжни да споделят под свободен достъп съгласно нормативна уредба, е това да са *създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания.* Същевременно, съгласно чл.5, ал.3 от проекта за наредба, *“Публикациите в портала трябва да са одобрени за публикуване в научни издания след научно рецензиране.”* Въпреки че е разбираем стремежът на Министерство на образованието и науката да подсигури качеството на качените в портала публикации, моля да вземете предвид обстоятелството, че ЗННИИ задължава авторите да предават за публикуване своите “публикации”, без да ограничава вида на тези публикации. Не ни е известно законодателната рамка да съдържа критерий тези публикации да „са одобрени за публикуване в научни издания след научно рецензиране“. На следващо място, българската нормативна уредба не ограничава *понятието* за „публикация“ единствено до такива произведения на научната литература, които са i) рецензирани и ii) одобрени за публикуване в научни издания. Наличната дефиниция (която не е легална) за “публикация” в БДС ISO 5127 Информация и документация, Основни положения и речник, термин 3.1.8.27, е *„съобщение или документ, предложен за общо разпространение или продажба и обикновено произведен в много екземпляри”.* Съответно, определението за „електронна публикация” е *„пакетна колекция от информационни източници, която може надеждно и предвидимо да бъде включена в системата за четене на електронни версии на книги EPUB, за да предаде нейното съдържание на потребителя”*.1 В какво издание е приета		публикации, е направено съответното уточнение. За връзка с легалната дефиниция за „научноизследователски данни“ съгласно пар. 1, т. 19 ЗДОИ, вижте отговора по постъпило Становище № 3
			Не се приема	Отношенията между авторите и лицата, които имат правомощия да публикуват, се определят съобразно вътрешните правила в съответните организации. Наредбата не може да нарушава академичната автономия.
			Не се приема	Публикуването с повторен преглед на въведената информация от представител на висшето училище или научната организация, към която ученията е афилииран е подход, който гарантира високото качество на

		или издадена публикацията, както и това дали е рецензирана или не, са ирелевантни за нейната същност обстоятелства. Ограничаването на кръга на подлежащите на вторично публикуване публикации може да доведе до това автор да е длъжен да препубликува по реда на чл. 80, ал.2 от ЗННИИ, но да няма възможност да го направи. В допълнение, много резултати и особено доклади от публично финансирани проекти, в това число такива, финансирани от Европейската комисия по Хоризонт Европа, се публикуват директно в цифрови хранилища с нестопанска цел, в това число *Zenodo* и др. Такива доклади отговарят на критерия за публично финансиране, но не са „одобрени за публикуване в научни издания след научно рецензиране“. Съгласно проекта за наредба, те не биха могли да бъдат част от колекцията на българската научна мисъл в БПОН. 1.2. **Уредбата относно вида на данните, подлежащи на публикуване, и реда за тяхното публикуване, следва да се детайлизира** С разпоредбата на чл. 78, ал. 4 от ЗННИИ се определя обхватът на предложения нормативен акт относно: „редът за публикуване и съхранение на данните и публикациите“ в Българския портал за отворена наука, по чл. 78, ал. 1 от ЗННИИ. Доколкото както законът, така и проектонаредбата говорят за „данни”, без да уточняват характера на тези данни, а наредбата говори за “ресурси” – понятие, което не фигурира в закона, считаме за удачно наредбата да уточни обхвата на данните, подлежащи на публикуване – напр. научноизследователски данни, и да разработи ред за това публикуване. В случай, че обхватът на тези данни съвпада с обхвата на научноизследователските данни съгласно пар. 1, т. 19 от Допълнителните разпоредби на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), то намираме за удачно наредбата да препраща към наличната правна уредба на		въведените данни в Портала и който минимизира наличието на пропуски и грешки. Последното се налага с оглед изискването за постоянни идентификатори на публикуваните ресурси, и възможността за отстраняване на грешки единствено чрез изтриване на публикувания ресурс. За учените, които не са афилиирани към организация, повторният преглед се извършва от НАЦИД точно с оглед постигане на равнопоставеност между двете категории учени. Процедурата за обжалване и отказът за публикуване следва да са регламентирани в ЗННИИ.
			Не се приема	Процедурата за публикуване и действията, които могат да извършват отделните лица, са разписани в проекта на

		задължението за публикуване на научноизследователските данни съгласно чл. 41а2, ал. 1 и ал 2 от ЗДОИ, както и детайлно регламентирания ред за тяхното публикуване, разписан в ЗДОИ и Наредба за стандартните условия за повторно използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат. 2. **Обхват на лицата, които имат възможност да публикуват/инициират публикуване в БПОН** За разлика от уредбата на повторното използване на информация от обществения сектор, която предвижда ръководителите на организациите от обществения сектор да определят длъжностни лица по данните, които да публикуват отворените данни в портала за отворени данни (чл.8 от Наредбата за стандартните условия за повторно използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат), в случая ЗННИИ предвижда, относно научните публикации, **задължението за повторно публикуване** да е не за съответните организации, а за индивидуалните учени – автори на публикации. По ред причини лицата, оправомощени да публикуват в БПОН съгласно проектонаредбата, не кореспондират с лицата, задължени да препубликуват съгласно закона. Това налага да се разпишат ясни правила за взаимодействие между авторите, от една страна, и длъжностните лица, имащи правомощия да правят и променят записи в портала, от друга, които да гарантират ефективното изпълнение на правилата за промотиране на отворената наука съгласно закона. **2.1. Използваната терминология следва да е последователна и непротиворечива** Считаме, че би било полезно да се помисли за по-консистентно използване на термините „подаване“, „предаване“, „предоставяне“, „вписване“, „въвеждане“ в проектонаредбата. В настоящата		наредба. Допълнителни детайлни технически указания за конкретни действия и стъпки, които извършват отделните роли потребители са достъпни за тях в съответните ръководства за работа със системата. В чл. 80, ал. 1 от ЗННИИ изрично е предвидено, че „*Договорите между организациите, финансиращи научни изследвания, и организациите, осъществяващи научни изследвания, съдържат условията и сроковете, при които резултатите от научни изследвания се публикуват при спазване на принципите на свободен достъп.“*. Наред с горното висшите училища също имат свои правила във връзка с публикуването на резултати от научни изследвания на учените. В този

		редакция е налице известна неяснота относно действията, които се извършват в портала от различните участници – индивидуални учени, длъжностни лица от научните организации и служители на НАЦИД. **2.2. Афилиираните и неафилиираните учени следва да имат еднакви възможности за публикуване в портала** Намираме за проблематично категоричното разделяне на учените на такива, които са афилирани с висше училище и научна институция и такива, които не са. От една страна, афилиираните учени нямат път за подаване на публикации освен чрез техните институции. Същевременно, проектонаредбата нито създава задължения на институциите за въвеждане на предадените ресурси, нито указва ред, по който авторите могат да възлагат на организациите или съответните отговорни звена/структури за отворена наука да извършват вторичното публикуване. Единственото споменаване на някакво взаимодействие между задължен автор и афилиираната институция в чл.8, ал.1, т.1 от проекта, съгласно който в случай на съавторство „съавторите сами определят кой да извърши публикуването“, е частично и неясно. Смятаме, че обвързването на авторите с определен ограничен кръг лица, които могат да подават информация към портала, създава риск индивидуалните учени да нямат път за изпълнение на законовите си задължения, доколкото институцията може да не е активна/да няма ресурс или политика за взаимодействие с портала. Що се отнася до подаването на публикации и данни от неафилииран учен директно към хранилището на БПОН, въпреки, че в чл.8, ал.1, т.2 от проектонаредбата се предвижда, че „длъжностните лица, определени от изпълнителния директор на НАЦИД публикуват ресурс, когато авторът на подлежащия на публикуване ресурс не принадлежи към висше училище или научна организация и е вписан като учен		смисъл наредбата не се намесва в академичната автономия и правилата, за публикуване, предвидени в договорите за финансиране, които договори могат да бъдат и с наднационален източник на финансиране, съответно за тях да е приложима наднационална нормативна уредба.

в регистъра по чл. 2а, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав на Република България“, не е изяснен редът, по който този автор заявява публикуването, съответно процедура, по която отказът за публикуване може да бъде извършен, съответно обжален.

2.3. Възможността на авторите да инициират публикуване в БПОН следва да бъде ясно уредена Съгласно проектонаредбата, вписванията на данни и публикации в Портала се извършва от оправомощени длъжностни лица, а не от заинтересованите индивидуални учени, в това число от задължените по закон автори на публикации. При това чл. 4, ал.2 и 3 от проектонаредбата предвиждат много лаконична уредба на реда за „вписване“ на публикации и данни в портала. Разбираем е стремежът на Министерството да постигне чрез проектонаредбата организация на публикуване и съхранение на данните и публикациите в БПОН, която да е ефективна и икономична. Безспорно директното качване на ресурси и данни, и въвеждане на метаданни от физически лица – в случая, от всички български учени, произвели резултати с публично финансиране – не е най-практичният начин да бъде организиран процесът. Това, обаче, налага наредбата да съдържа ясни и изчерпателни ред, срокове и критерии за заявяване на вписване и в частност – редът за „предаване“ на публикации от задължените лица по чл.80, ал.2 от ЗННИИ, каквито настоящият проект не съдържа. Споменаването в чл. 9, ал. 1, че „Ресурсите, достъпни в Портала, се подават към него чрез **директното им въвеждане** през уеб базирания интерфейс“ оставя неяснота за това кой извършва това директно въвеждане. Що се отнася до подаването на публикации и данни от неафилиирани учени директно към хранилището на БПОН, чл.8, ал.3 от проектонаредбата гласи, че „Учените, вписани в регистъра

		по чл. 2а, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, **предоставят ресурси за публикуване** в профила си чрез съответните длъжностни лица по ал. 1.“ Доколкото предоставянето се случва „чрез длъжностното лице“, не е ясно кое лице „подава“ ресурсите „чрез директно въвеждане“ по смисъла на ал.9. 6 С оглед гореизложеното, предлагаме в наредбата да се включи текст, който да предвиди **ред**, по който авторите на публикации, създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания, съгласно чл.80, ал.2 от ЗННИИ, както и учените, желаещи да предадат научноизследователски данни или други подлежащи на публикуване в хранилището на БПОН ресурси, **могат да предават тези ресурси за публикуване.** Предаването на ресурс следва да може да се случи по два начина: 1. На първо място, следва да е налице ред, по който предаването да се осъществи чрез **висшето училище или научната организация**, с която тези автори са афилиирани. Тук може да има два варианта. a. От една страна, когато библиотеката или институционалното хранилище на съответната организация са **оперативно съвместими с БПОН**, следва да е разписан ясен ред, при който организацията да поддържа предадената от авторите информация в определен формат и да я обогатява с определени метаданни, така щото БПОН да може да я „жъне“ автоматично – действие, което се явява една от основните функции на портала. b. От друга страна, когато институцията не разполага с оперативно съвместимо с БПОН хранилище, то тогава следва да е налице ред, по който съответните упълномощени длъжностни лица във висшите училища и научните организации да **публикуват ресурсите в хранилището на БПОН** при определени критерии. И в двата случая следва да са налице гаранции, че		

		предаденият от индивидуалния учен ресурс ще бъде направен общодостъпен в БПОН в съответствие с FAIR принципите на отворената наука и без забавяне. В този смисъл, за висшите училища и научните организации по този ред следва, доколкото законът позволява, да се разпишат **ясни задължения** при тяхното взаимодействие с портала. В допълнение, за индивидуалните автори, доколкото именно те са лицата, задължени за споделят публикациите си съгласно ЗННИИ, следва да е налице **алтернативна възможност** да направят това чрез директно публикуване в хранилището на портала, когато не се радват на съдействието на институцията, с която са афилиирани. 2. На второ място, следва да е налице ясно разписана процедура, по която индивидуалните учени, които не е афилиирани с висше училище или научна организация, предават публикации и данни за публикуване чрез **длъжностно лице от НАЦИД**, както и условията, при които НАЦИД може да публикува/поиска допълнителна информация/откаже публикуване. Подобни детайли са важни, от една страна, с оглед установяването на **спазването на задълженията** на лицата по чл.80, ал.2 от ЗННИИ да предадат публикациите си за вторично публикуване. От друга страна, ясен ред за публикуване на публично финансирани ресурси е гаранция за ефективното изпълнение на политиките на отворената наука. Доколкото висшите училища и научните институции нямат законово задължение да препубликуват предадените от авторите публикации, то непълнота на уредбата създава риск връзката да „се скъса“ при тях, което да резултира в липса на достъп на обществеността до резултатите от публично финансирани научни изследвания. 1.2. **Уредбата относно вида на данните, подлежащи на публикуване, и реда за тяхното публикуване, следва да се детайлизира** С разпоредбата на чл. 78,		

		ал. 4 от ЗННИИ се определя обхватът на предложения нормативен акт относно: „редът за публикуване и съхранение на данните и публикациите“ в Българския портал за отворена наука, по чл. 78, ал. 1 от ЗННИИ. Доколкото както законът, така и проектонаредбата говорят за „данни”, без да уточняват характера на тези данни, а наредбата говори за “ресурси” – понятие, което не фигурира в закона, считаме за удачно наредбата да уточни обхвата на данните, подлежащи на публикуване – напр. научноизследователски данни, и да разработи ред за това публикуване.В случай, че обхватът на тези данни съвпада с обхвата на научноизследователските данни съгласно пар. 1, т. 19 от Допълнителните разпоредби на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), то намираме за удачно наредбата да препраща към наличната правна уредба на задължението за публикуване на научноизследователските данни съгласно чл. 41а2, ал. 1 и ал 2 от ЗДОИ, както и детайлно регламентирания ред за тяхното публикуване, разписан в ЗДОИ и Наредба за стандартните условия за повторно използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат. 2. **Обхват на лицата, които имат възможност да публикуват/инициират публикуване в БПОН** За разлика от уредбата на повторното използване на информация от обществения сектор, която предвижда ръководителите на организациите от обществения сектор да определят длъжностни лица по данните, които да публикуват отворените данни в портала за отворени данни (чл.8 от Наредбата за стандартните условия за повторно използване на информация от обществения сектор и за нейното публикуване в отворен формат), в случая ЗННИИ предвижда, относно научните публикации, **задължението за повторно публикуване** да е не за съответните организации,		

		а за индивидуалните учени – автори на публикации. По ред причини лицата, оправомощени да публикуват в БПОН съгласно проектонаредбата, не кореспондират с лицата, задължени да препубликуват съгласно закона. Това налага да се разпишат ясни правила за взаимодействие между авторите, от една страна, и длъжностните лица, имащи правомощия да правят и променят записи в портала, от друга, които да гарантират ефективното изпълнение на правилата за промотиране на отворената наука съгласно закона. **2.1. Използваната терминология следва да е последователна и непротиворечива** Считаме, че би било полезно да се помисли за по-консистентно използване на термините „подаване“, „предаване“, „предоставяне“, „вписване“, „въвеждане“ в проектонаредбата. В настоящата редакция е налице известна неяснота относно действията, които се извършват в портала от различните участници – индивидуални учени, длъжностни лица от научните организации и служители на НАЦИД. **2.2. Афилиираните и неафилиираните учени следва да имат еднакви възможности за публикуване в портала** Намираме за проблематично категоричното разделяне на учените на такива, които са афилирани с висше училище и научна институция и такива, които не са. От една страна, афилиираните учени нямат път за подаване на публикации освен чрез техните институции. Същевременно, проектонаредбата нито създава задължения на институциите за въвеждане на предадените ресурси, нито указва ред, по който авторите могат да възлагат на организациите или съответните отговорни звена/структури за отворена наука да извършват вторичното публикуване. Единственото споменаване на някакво взаимодействие между задължен автор и афилиираната институция в чл.8, ал.1, т.1 от проекта, съгласно който в случай		

на съавторство „съавторите сами определят кой да извърши публикуването“, е частично и неясно. Смятаме, че обвързването на авторите с определен ограничен кръг лица, които могат да подават информация към портала, създава риск индивидуалните учени да нямат път за изпълнение на законовите си задължения, доколкото институцията може да не е активна/да няма ресурс или политика за взаимодействие с портала. Що се отнася до подаването на публикации и данни от неафилииран учен директно към хранилището на БПОН, въпреки, че в чл.8, ал.1, т.2 от проектонаредбата се предвижда, че „длъжностните лица, определени от изпълнителния директор на НАЦИД публикуват ресурс, когато авторът на подлежащия на публикуване ресурс не принадлежи към висше училище или научна организация и е вписан като учен в регистъра по чл. 2а, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав на Република България“, не е изяснен редът, по който този автор заявява публикуването, съответно процедура, по която отказът за публикуване може да бъде извършен, съответно обжален.

2.3. Възможността на авторите да инициират публикуване в БПОН следва да бъде ясно уредена Съгласно проектонаредбата, вписванията на данни и публикации в Портала се извършва от оправомощени длъжностни лица, а не от заинтересованите индивидуални учени, в това число от задължените по закон автори на публикации. При това чл. 4, ал.2 и 3 от проектонаредбата предвиждат много лаконична уредба на реда за „вписване“ на публикации и данни в портала.Разбираем е стремежът на Министерството да постигне чрез проектонаредбата организация на публикуване и съхранение на данните и публикациите в БПОН, която да е ефективна и икономична. Безспорно директното качване на ресурси и данни, и въвеждане на метаданни от

		физически лица – в случая, от всички български учени, произвели резултати с публично финансиране – не е най-практичният начин да бъде организиран процесът. Това, обаче, налага наредбата да съдържа ясни и изчерпателни ред, срокове и критерии за заявяване на вписване и в частност – редът за „предаване“ на публикации от задължените лица по чл.80, ал.2 от ЗННИИ, каквито настоящият проект не съдържа. Споменаването в чл. 9, ал. 1, че „Ресурсите, достъпни в Портала, се подават към него чрез **директното им въвеждане** през уеб базирания интерфейс“ оставя неяснота за това кой извършва това директно въвеждане. Що се отнася до подаването на публикации и данни от неафилиирани учени директно към хранилището на БПОН, чл.8, ал.3 от проектонаредбата гласи, че „Учените, вписани в регистъра по чл. 2а, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България, **предоставят ресурси за публикуване** в профила си чрез съответните длъжностни лица по ал. 1.“ Доколкото предоставянето се случва „чрез длъжностното лице“, не е ясно кое лице „подава“ ресурсите „чрез директно въвеждане“ по смисъла на ал.9. С оглед гореизложеното, предлагаме в наредбата да се включи текст, който да предвиди **ред**, по който авторите на публикации, създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания, съгласно чл.80, ал.2 от ЗННИИ, както и учените, желаещи да предадат научноизследователски данни или други подлежащи на публикуване в хранилището на БПОН ресурси, **могат да предават тези ресурси за публикуване.**Предаването на ресурс следва да може да се случи по два начина. На първо място, следва да е налице ред, по който предаването да се осъществи чрез **висшето училище или научната организация**, с която тези автори са афилиирани. Тук може да има два варианта. а. От една страна, когато		

		библиотеката или институционалното хранилище на съответната организация са **оперативно съвместими с БПОН**, следва да е разписан ясен ред, при който организацията да поддържа предадената от авторите информация в определен формат и да я обогатява с определени метаданни, така щото БПОН да може да я „жъне“ автоматично – действие, което се явява една от основните функции на портала.От друга страна, когато институцията не разполага с оперативно съвместимо с БПОН хранилище, то тогава следва да е налице ред, по който съответните упълномощени длъжностни лица във висшите училища и научните организации да **публикуват ресурсите в хранилището на БПОН** при определени критерии. И в двата случая следва да са налице гаранции, че предаденият от индивидуалния учен ресурс ще бъде направен общодостъпен в БПОН в съответствие с FAIR принципите на отворената наука и без забавяне. В този смисъл, за висшите училища и научните организации по този ред следва, доколкото законът позволява, да се разпишат **ясни задължения** при тяхното взаимодействие с портала. В допълнение, за индивидуалните автори, доколкото именно те са лицата, задължени за споделят публикациите си съгласно ЗННИИ, следва да е налице **алтернативна възможност** да направят това чрез директно публикуване в хранилището на портала, когато не се радват на съдействието на институцията, с която са афилиирани.На второ място, следва да е налице ясно разписана процедура, по която индивидуалните учени, които не е афилиирани с висше училище или научна организация, предават публикации и данни за публикуване чрез **длъжностно лице от НАЦИД**, както и условията, при които НАЦИД може да публикува/поиска допълнителна информация/откаже публикуване. Подобни детайли са важни, от една страна, с оглед установяването на **спазването на задълженията** на лицата по чл.80,		

		ал.2 от ЗННИИ да предадат публикациите си за вторично публикуване. От друга страна, ясен ред за публикуване на публично финансирани ресурси е гаранция за ефективното изпълнение на политиките на отворената наука. Доколкото висшите училища и научните институции нямат законово задължение да препубликуват предадените от авторите публикации, то непълнота на уредбата създава риск връзката да „се скъса“ при тях, което да резултира в липса на достъп на обществеността до резултатите от публично финансирани научни изследвания.		
5.	e-mail; г-жа Теодора Гандова, **Сдружение „НПО Линкс“**, 17 януари 2025 г. 18:57 ч.	Сдружение „НПО Линкс“ се запозна с предложения Проект на Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в Българския портал за отворена наука (БПОН) и в отговор на публикуваната покана на МОН за провеждане на обществено обсъждане, бихме искали да изразим нашето становище. Екипът на НПО Линкс има дългогодишен опит за популяризирането на инициативата за отворени данни в България, чрез предоставянето на становища и участие в Инициативата „Партньорство за открито управление“. В последната година сдружението работи по проект ОРБИТ за популяризиране на отворената наука съвместно със Софийския университет “Св. Климент Охридски“ - CIST, финансиран по програмата на ЕС - REINFORCING. През месец декември 2024 г. инициирахме три работни семинара по метода *co-creation,* с различни заинтересовани страни – учени, администрация, граждани, в които обсъдихме различни възможности за институционализиране принципите на отворена наука, включително и публикуването в Българския портал за отворена наука (БПОН). В тази връзка бихме искали да дадем следните предложение към Проект на Наредба за реда за публикуване и съхранение на данните и публикациите в Българския портал	Не се приема	Вижте по-горе в отговор по постъпило становище № 4

		за отворена наука, публикуван за обществено обсъждане на 18.12.2024 г. на сайта на Министерство на образованието и науката. 1) Към момента, Проектът за Наредба ограничава индивидуалните учени – автори на публикации - да публикуват съдържание в Портала. Това не отговаря на изискванията на разпоредбата на чл.80, ал.2 от ЗННИИ: *Авторите на публикации, създадени в резултат на публично финансирани научни изследвания, предоставят за публикуване цифрово копие на публикацията или нейна версия в хранилището по чл. 78, ал. 2. Разбираме нуждата от верификация и контрол на публикуваните данни и публикации, но това може да се извършва от научните организации. Така че нашето предложение е да се разшири обхвата и да се даде възможност на* ***индивидуалните учени – автори на публикации да публикуват в Портала, като вписванията се извършват след верификация от научни организации****. Авторите трябва да имат възможност да публикуват в БПОН и това трябва да бъде ясно уредено в Наредбата.* *2) Отворените данни, включително и научноизследователските са ясно дефинирани в ЗДОИ (Параграф 1, т. 19 от Допълните разпоредби на ЗДОИ), затова и чл. 7 ал.2 от проекта за Наредба трябва да бъде съобразен с разпоредбите на ЗДОИ.*		